

Od věků nikdo neslyšel, II.

Od věků nikdo neslyšel, k sluchu nikomu neproniklo, oko nespatřilo žádného jiného boha, který by jednal ve prospěch těch, kdo se na něj spoléhají. Hospodine, přicházíš na pomoc všem, kdo s radostí konají dobro a nezapomínají na tebe ve všem, co dělají. (Iz 64, 3–4a)

Lidé se klanějí mnoha bohům: médiím, nákupům, zatajovaným teoriím, fyzické výkonosti, množství každodenních modliteb nebo vlastní svobodomyšlnosti. Jen jediný z nich člověka sám vyhledává, touží po něm, je ochotný se zamilovat zraňující láskou a svěřit se lidskému srdci. Je to Hospodin, Bůh.

1. PŘÍPRAVA A KLÍČOVÉ POJMY

„Pojďme“, říknou obyvatelé všech národů světa, „vydejme se na Hospodinovu horu do Chrámu Boha Izraele. Tam nás Hospodin naučí vše, abychom mohli žít podle jeho představ a vůle.“ (Iz 2, 3a) A ten Chrám jste vy! (1 Kor 3, 17b)

O čem v těchto dnech rozmlouváte? Co prožíváte?

S čím přicházíte k dnešní bohoslužbě?

Bůh přichází, nastává jeho advent, chce se setkat. Čím ho oslovíte?

Kdy naposled jste měli v duchovním životě pocit, že stojíte na začátku?

Jak vypadaly vaše první kroky?

Janův „křest **obrácení** na odpuštění hříchů“ (Mk 1, 4) není ani křesťanským křtem (srov. Řím 6, 3–7), ani neodpouští hříchy (srov. Sk 19, 3–7). Vyjadřuje změnu smýšlení (řec. *metanoia*, pokání, obrácení, lítost, odvrácení se). Ze strany příjemců předpokládal uznání vlastní hříšnosti, přijetí odpovědnosti za vlastní jednání a nárok života podle svědomí. Zdůrazňoval individuální přístup k duchovnímu životu a autentické projevy zbožnosti (ironií osudu Jan pocházel z kněžské rodiny a zřejmě se mu tak dostalo příslušného vzdělání: kolektivně slavené rituály v zastoupení kněžské třídy).

Pojem **evangelium** (řec. *eu-angelion*, dobrá zpráva) prodělal historický vývoj. Objevuje se v antické literatuře (Homér: *Odyssea*). Izaiáš je *evangelistou* Starého Zákona (srov. Iz 61, 1–3). V římském impériu je *evangelium* zprávou o narození císaře. Ježíš sám kázal *evangelium* o Božím království (např. Mk 1, 14–15). Apoštol Pavel hlásá prostě *evangelium*: „Ježíš zemřel a byl vzkříšen“ (srov. 1 Kor 15, 1–4; 2 Tim 2, 8). Čtyři *evangelia* v Novém Zákoně můžeme chápat jako literární úvody právě k této nosné zprávě, kterou evangelisté vkládají do úst anděla (srov. Mk 16, 6; Mt 28, 6; Lk 24, 6; popř. Jan 20, 9).

V krátké diskuzi si předsedající v hlavě shrne očekávání, touhy a intence účastníků bohoslužby a připraví si vstupní modlitbu podle následujícího mustru:

Kdo? „Bože, náš Otče...“

Proč? „už prorok Jan začal ohlašovat, že toužíš být se svým lidem;“
nabízíš odpuštění a my nedokážeme projevít ani lítost;“

Co? „ať hlas církve nepřináší rozdělení, ale nabízí naději všem lidem bez rozdílu;
ať slova modlitby o *odpuštění našim hříšníkům* nejsou jen prázdnou frází;“

Jak? „Skrze Krista, našeho Pána.“

2. LÍTOST NAD HŘÍCHY A MODLITBA

Předsedající začne bohoslužbu znamením kříže:

Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.

Jan kázal uprostřed pouště, někde v okolí Jordánu. Nebyl líbivým řečníkem, kterému by se pokojně naslouchalo. Lidé ve svém životě toužili po změně, chtěli vykročit na životní cestu, po které kráčí sám Hospodin. Janovo působení je přimělo své odhodlání projevít skutečně, viditelně a veřejně. Jsme toho schopni i my? Udává obrácení a pokání nějaký konkrétní směr našemu životu?

Následuje chvíle ticha.

V rámci úkonu kajičnosti je možné si obvyklým způsobem umýt ruce a pronášet u toho slova žalmu 51, 4 „Smyj ze mě, Bože, mou nepravost a očišť mě od hříchu.“

V: Důvěřuješ nám, když hlásáme tvé evangelium, Pane:

smiluj se nad námi.

O: Pane, smiluj se nad námi.

V: Jsi naším průvodcem i ochráncem na cestě životem, Kriste:

smiluj se nad námi.

O: Kriste, smiluj se nad námi.

V: Ve křtu nás noříš do života Svatého Ducha, Pane:

smiluj se nad námi.

O: Pane, smiluj se nad námi.

V: Smiluj se nad námi, všemohoucí Bože,
odpusť nám hříchy a doved' nás do života věčného.

O: Amen.

Zde následuje **modlitba**, která shrne očekávání, touhy a intence účastníků bohoslužby.

3. NASLOUCHÁNÍ PÍSMU

*Kdo dokáže porozumět záměrům Hospodina nebo mu dokonce udílet své rady?
S kým se Hospodin radil, aby nabyl moudrosti, a kdo ho naučil spravedlivě
jednat? Kdo mu předal své poznání nebo mu ukázal cestu k porozumění?
(Iz 40, 13–14)*

Jeruzalém bude osvobozen, potomci Izraele se do něj navrátí a Hospodinova *šechina* bude mezi nimi přebývat. Ještě tomu však není. Ruiny královského města na hoře Sión a nárek babylónských otroků jsou tvrdou realitou života. Přesto pouští již běží Hospodinovi poslové, předávají si zprávy, a v Jeruzalémě křičí na všechny strany: „Už se blíží! Naši synové a dcery jdou s ním!“ Je to úchvatný průvod. V jednu chvíli vypadají jako tažení vítězného vojska, jindy zase připomínají stádo ovcí, které Pastýř vede na pastvu.

(I – Izaiáš; H – Hospodin; V – volající hlas)

Úryvek z knihy proroka Izaiáše.

40, 1–5.9–11 (Šrámek+jäg)

Evangelium: 40, 1–11

H „Těšte, těšte můj lid, říká váš Bůh!

Promluvte k srdci Jeruzaléma

a křičte, že dnes již dootročil a odpykal vinu;

vzal z Hospodinovy ruky dvojnásob za všechny své hříchy.“

V „Hlas volá! Upravte Hospodinu pustinou cestu,

stavte silnici stepí pro našeho Boha!

Doliny ať jsou zavezeny, hory a stráně sníženy;

pahorkatina ať se stane rovinou a útesy plání.

A zjeví se Hospodinova sláva a zří ji celý svět! – Hospodin tak mluvil.“

I Vyběhni do horských výšin, ty, který neseš dobrou zvěst Siónu, rozezvuč svůj hlas, ty, který neseš dobrou zvěst Jeruzalému!
Bez bázně křič a volej k judským městům:

V „Hle, váš Bůh!
Hle, Panovník Hospodin se blíží jak bohatýr a jeho paže pro něj vládne!
Hle, výdělek jeho přichází s ním a odplatu svou před sebou žene.
Stádo své bude pást jako pastýř, jehňata vezme do náruče,
bude je na klíně hýčkat a půjde zvolna s těmi, jež mláďata kojí.“

– Slyšeli jsme slovo Boží.

Marek začíná vyprávět svůj příběh. Do temného světa, do pouště lidského života, do ticha Božího mlčení, do odloučení, kde nebe a země nemají nic společného, přináší svým posluchačům nadějnou zprávu. Bůh znovu a definitivně roztrhl ty otrocké okovy a umožnil lidem svobodně kráčet cestou Moudrosti a Pokoje. Je to bláznivá zpráva. Uvěří jí někdo?

(J – Jan; E – evangelista)

Začátek evangelia podle Marka.

1, 1–8 (BOG+jäg)

O Janu Křtiteli: 1, 1–8

E Počátek evangelia o Ježíši, Kristu, Synu Božím:

Je psáno u proroka Izaiáše:

*„Hle, posílám svého posla před tebou,
on ti připraví cestu.*

Hlas volajícího na poušti:

Připravte cestu Pánu,

vyrovnejte mu stezky!“^{Mal 3, 1; Ex 23, 20; Iz 40, 3}

E Tak přišel Jan, křtil na poušti a hlásal křest obrácení na odpuštění hříchů. Vycházel k němu celý judský kraj a všichni jeruzalémští obyvatelé, dávali se od něho křtít v řece Jordánu a přitom vyznávali své hříchy. Jan nosil šat z velbloudí srsti a kolem boků kožený pás. Živil se kobyilkami a medem divokých včel.
Kázal:

J „Za mnou už přichází mocnější, než jsem já; nejsem hoden, abych se sehnul a rozvázal mu řemínek u opáneků. Já jsem vás křtil vodou, ale on vás bude křtít Duchem Svatým.“

– Slyšeli jsme slovo Boží.

Jeruzalém v troskách, Izrael rozdělen, tisíce lidí odvečeno do babylónského zajetí. V takové situace prorok Izaiáš povzbuzuje věřící, aby neklesali na mysl. Po temné noci dějin Vyvoleného národa mělo přijít svítání naděje. Z(a)tracení synové a dcery Izraele se vraceli domů. Ti, kteří přeživali v Judsku, už mohli pozvednout hlavu a na obzoru vidět podivuhodnou karavanu vysídlenců jak kráčí vstříc své domovině. Izaiáš skládá píseň o běžících poslech dobrých zpráv a neskrývá při tom rozechvělost a naděje vkládané do budoucnosti.

Uplynulo několik staletí a na poušti západně od Jeruzaléma bylo opět rušno. Markovi se vybavila ta starobylá Izaiášova slova. Tentokrát však na Siónu žádné ruiny královského města nejsou. Jeruzalém je stavebně v plné síle a bez problémů pojme statisícové davy. Žádný nucený exil, žádné vysídlení, žádné války. *Pax et securitas* (Pokoj a bezpečí) znělo státní heslo (srov. 1 Sol 5, 3). Tak kde Marek viděl tu izaiášovskou „temnou kapitolu dějin“? Izraelské království, byť pod římským protektorátem, prosperovalo. Chrám během svátku praskal ve švech a synagogy v každé vesnici po celé zemi nabízeli víceméně svobodné místo pro vzdělávání a modlitbu. Na první pohled se v zemi zdálo vše v pořádku. Přesto si byl Marek vědom temného stínu nad celou krajinou; noční mury těch lidí, kteří ve svém životě nedokázali prolomit hráz Božího mlčení a odtažitosti. Jakoby si nebeský Otec oblíbil ze svých dětí jen ty moudré, vzdělané, poslušné, zbožné, ale štítil se „výškrabků“, potomků ochrnutých, posedlých, bezmocných, neslušných, společensky neobhajitelných a zpustlých.

Marek začíná vyprávět své evangelium o jednom muži, kterého jeho věrní považují za Krista a Božího Syna. Začíná vyprávět o světle, které v srdcích mnoha lidí prozářilo temnotu. Dává svým posluchačům nabídku: také oni se mohou zvednout a nechat se vtáhnout do jedinečného svědectví o Ježíši, Muži z Nazareta. Člověk, který si cení světla a nadějně zvěsti, očividně ví, jak temný dokáže někdy život být. Touží se vymanit z prázdnoty, kterou mnozí leckdy ani nechápou. Prahne po smysluplnosti, naplnění a užitečnosti svého života. Žizní po hodnotách, které převyšují jeho přirozenou slabost i představivost.

Říká se, že sytý hladovému nevěří. Člověk zpítý bezstarostností, uspokojením, přímočarým veselím a otupělou sebereflexí, nehledá nic zavazujícího. Smysl svého života už zná. Teď už jen dychtí po rozptýlení, nenáročnosti, přijímání: něco víc, něco jinak, něco zajímavého, něco zábavného... (viz R. Bradbury: *451 stupňů Fahrenheita*, 1953: „Každý, kdo dovede rozebrat a zase složit telestěnu – a dnes to dokáže většina lidí – je šťastnější než člověk, který se pokouší s logaritmičkým pravítkem vypočítat, změřit nebo dát do rovnic vesmír.“) Kdo beznadějí ani vnitřní temnotu nikdy nepoznal, od svého života nic víc neočekává a nemá důvod na svém životě cokoli měnit (*metanoia*), může zůstat doma. Markovo vyprávění mu asi mnoho neřekne (příznejme si, že žádný literární skvost to není).

Marek si trochu zapřeháněl, když psal o celém Judsku a Jeruzalémě, jak se nadchli Janovou výzvou po obrácení. Těch lidí bylo výrazně méně. Ani křesťanů v našich podmínkách není mnoho. A kolik z nich uvažuje o své životě a skutečně je fascinováno učením Ježíše z Nazareta, těžko říct... Jan na té judské poušti není ohlašovatelem něčeho zajímavého a poutavého. Nepotřebuje posluchače, kteří budou uznale kývat hlavou a pak ho pochválí za dramatický projev. „Pouze“ nabízí pomocnou ruku těm, kteří ve svém nitru chtějí vstoupit do vod posvátné řeky Jordán (srov. Joz 1, 1–3), přejít z pouště do Bohem přislíbené země, chtějí vstoupit do evangelia Božího milosrdenství v konkrétních životních podmínkách. Symbol vody je výmluvný, ale zůstává symbolem. Jan uprostřed pouště světa ohlašuje: „Bůh se vám nabízí. Ponořte se do života s ním. Dýchejte jeho Dechem. Bůh se sám nabízí a přichází k vám.“ To není advent minulosti. To je výzva, která má moc ovlivnit naši budoucnost.

4. ODPOVĚĎ PÍSMU

Ty, co tápali v mrákotách, povedu cestou, kterou nikdy nepoznali. Temnotu kolem nich proměním v jasné světlo a vyrovnám všechny překážky na cestě. To všechno vykonám a nikdy je neopustím. (Iz 42, 16)

Ve křtu jsme byli pomazáni Duchem Svatým. Překonali jsme veškeré Janovy představy. Podobně jako on jsme však byli povoláni ohlašovat Boží království; ukazovat na Ježíše, který je *cestou* k Bohu, dosvědčuje *pravdu* o Bohu, a nabízí *život* s Bohem. ^{Jan 14, 6}

Vyznejme víru, ve které jsme pokřtěni:

Apoštolské vyznání víry

Věřím v Boha, Otce všemohoucího,
Stvořitele nebe i země.

I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho;
jenž se počal z Ducha Svatého,
narodil se z Marie Panny,
trpěl pod Ponciem Pilátem,
ukřižován umřel i pohřben jest;
sestoupil do pekel,
třetího dne vstal z mrtvých;
vstoupil na nebesa,

sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího;
odtud přijde soudit živé i mrtvé.

Věřím v Ducha Svatého,
svatou církev obecnou,
společenství svatých,
odpuštění hříchů,
vzkříšení těla a život věčný.

Amen.

Modlitba věřících

Apoštol Pavel nás vybízí, abychom se ve shromáždění věřících obraceli k Bohu prosbami, přímluvami i díky.

Určitě ho máme i za co chválit. (srov. 1 Tim 2, 1-2; Zj 7, 12)

Doporučuji v návaznosti na slyšené Boží slovo ve společném rozhovoru zformulovat 2× chvály, 2× díky, 2× prosby a 2× přímluvy. Až se budou jednotlivá zvolání pronášet, jako odpověď lidu lze použít „**Přijď, Pane Ježíši!**“

Snad je moudré vzpomenout i na nemocné a na lidi v karanténě, na ty, kdo jsou v první linii boje s epidemií, za zdravotníky, policisty, vojáky, hasiče a na všechny, kteří svou službou a nezištnou pomocí nesou riziko nákazy. Pamětlivi můžeme být i na děti, studenty, jejich sebedisciplínu k učení v této době, a inspiraci k vlastnímu rozvoji.

5. MODLITBA PÁNĚ

„Jsem Panovník Hospodin, který vyvádí Izraelce z vyhnanství, a prohlašuji, že kromě těch, které už jsem shromáždil, přivedu ještě mnoho dalších.“ (Iz 56, 8)

Otče náš, jenž jsi na nebesích,
posvěť se jméno tvé.
Přijď království tvé.
Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi.
Chléb náš vezdejší dej nám dnes.
A odpusť nám naše viny,
jako i my odpouštíme našim viníkům.
A neuveď nás v pokušení,
ale zbav nás od zlého.

(Neboť tvé je království i moc i sláva navěky.)
Amen.

6. DOBROŘEČENÍ

Povzbuzení apoštola Pavla: (podle Řím 16, 25-27; BOG+jäg)

„Bůh, ať vás utvrdí, abyste žili podle evangelia a podle kázání o Ježíši Kristu. Bylo vám zjeveno toto tajemství, které bylo skryté od věčných časů, ale nyní je zřejmé předpověďmi Písma na příkaz věčného Boha a oznámeno všem národům, aby ho vírou poslušně přijaly. A proto Bohu, který jediný je moudrý, buď skrze Ježíše Krista sláva na věčné věky. Amen.“

Účastníci se žehnají znamením kříže:

V: Dej nám, Bože, své požehnání,
chraň nás všeho zlého a doved' nás do života věčného.

O: Amen.

V: Dobrořečme Pánu.

O: Bohu díky.

V ideálním světě by nyní následovalo slavnostní pohoštění.

Všemocný Hospodin připraví na své hoře bohatou hostinu pro všechny národy a předloží jim nejlepší nápoje a vybraná jídla. (Iz 25, 6)